

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

כז א ב מיי פ"ב מה' י"ט הלכה יא סמג לאון מה טו"ש"ע א"ח פ"י מקו סעף ב: כז ג מיי פ"ו מה' מה"ס ג' א סמג לאון קמא טו"ש"ע י"ד פ"י טו סעף ה:

כח ד מיי ט"ז הלכה טו טו"ש"ע ט"ז סעף ו:

כט ה (מיי) פ"ב מה' י"ט ה"א (טו"ש"ע) י"ד פ"י ק"ב ס"ד כה"ה ע"ן טור א"ח פ"י מקו: א ו מיי פ"א מהלכות י"ט הלכה כד סמג לאון מה טו"ש"ע א"ח פ"י מקו סעף ה: א ו מיי פ"ג מהלכות קידוש החדש הלכה ט: א ב ח מיי ט"ז פ"ה הלכה ופ"א מה' י"ט הלכה כח:

לג ט מיי פ"ה מהלכות י"ט הלכה כד סמג לאון מה טו"ש"ע ט"ז פ"ה הלכה ופ"א מה' י"ט הלכה קידוש החדש הלכה ה:

רבינו חננאל

אמר רבא הלכתא כותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא חדא הא דאמרי ואידך ב' י"ט של ר"ה רב אמר נולדה בראשן אסורה אפילו בשני. ואידך ב' י"ט של גליות רב אמר נולדה בראשן מותרת בשני. ורב אסי מספקא ליה והוה עביד לחומרא מבדיל מיומא טבא לחבריה שמת י"ט שול חול הוא ומקדש שמה אטתול היה חול ועכשיו כיום שני י"ט אמר רבא כותיה דרב אסי מסתברא כי רחאה אביי ואמר כרב מסתברא דתנן בראשונה כ"ו. ואסיקנא והאידיגא דידעינן בקביעא דירחא מ"ט עבדינן בגולה תרי יומי משום דשלחו מא"י הוהו לעשות שני י"ט כמנהג אבותיהם. דיישינן שמה יגורו גזרה וישכחו חשבון הקביעות ויבואו ליד קלקול. א"ר יוחנן עציב שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיק ביריט ואל תשיבני ביצה כלומר אל תקשה עלי. ומפני מה [אין] מתיר בבירה שנולדה בשבת כי מותר לאוכלה ביריט כ"ו. ופשוטה היא והלכתא כותיה בעצם ולא בבירה. אמר רב מתנה עציב שנשרו מן הדקל לתגור ביו"ט מובה עליהן עציב מוכנין ומסיק דקילין אסור עציב כי האי גזרונא גזרה היא מדרבנן שמה יעלה ויתלוש ואע"ג דקילין אין מבטלין אסור לכתחלה (א) ביריט הני מילי בדאורייתא אבל האי דמרבנן אסור אפילו לכתחלה שרי. ואפילו לרב אשי דאמר כל דבר שיש לו מתירין. כגון הני עציב דלמחר שרו לא

ותנן אין מבטלין אסור לכתחלה. ואלע"ג דמדלאורייתא חד צטרי היינו היכא דמיערב ממילא אצל למערבניהו צדיים לבטולי אסור דהכי תנן צמס' תרומות (פ"ה מ"ט) סאה של תרומה שנפלה לתוך תשעים ותשעה של חולין ומזרה ונפלה לתוך סאה של חולין ורבה עליהן שזוג מותר במזד אסור דאין מבטלין אסור לכתחלה ומשני הני מילי דלאורייתא אצל דרבנן מבטלין ומש"ה הפילה אסור דאין מבטלין אסור לכתחלה אצל הכא לא אמרינן הכי דשפיר מבטלין לכתחלה ואם תאמר לעיל (א:) גבי עגול דהוי תרומה דרבנן יוסיף עליו ויבטל וי"ל דהא דלמחר דרבנן מבטלין ה"יינו דדבר שיעקרו מדרבנן כגון מוקפה דעיקרו אינו אלא מדרבנן אצל דבר שיעקרו מדלאורייתא כגון תרומה דליכא שום דבר דלאורייתא כגון דגן תירוס ויהיך אפילו צמקוס שאינו אלא מדרבנן כגון צשאר פירות אין מבטלין וכן משמע פ' גיד הגשה (סולין נ"ט). גבי ההיא פלגא דזיתא דתרנא דנפל דקולא סבר מר זב"ב רב אשי לשערניהו בתלתין פלגי דזיתא א"ל אצה אל תזולל בשיעורי כו' ואין מבטלין ואמרי' לא הוסיף עליהן עד [ששים] כ"ו כדי לצטל אותם אלא שמע מינה כיון דעיקר אסורו דלאורייתא כגון היכא דליכא כזית אלא הכי נמי' לליכא כזית וליכא אלא אסור דרבנן אין מבטלין: ומתקלקלו

קא סבר רב אסי קדושה אחת היא והא * רב אסי מבדיל מיומא טבא לחבריה רב אסי ספוקי מספקא ליה ועביד הכא לחומרא והכא לחומרא אמר ר' זירא כותיה דרב אסי מסתברא דהאידיגא ידעינן בקביעא דירחא וקא עבדינן תרי יומי אמר אביי כותיה דרב מסתברא * דתנן 'בראשונה היו משיאין משואות משקלקלו הכותים התקינו שיהו שלוחין יוצאין ואילו בטלו כותים עבדינן חד יומא והיכא דמזנו שלוחין עבדינן חד יומא והשתא דידעינן בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם "הזהרו" במנהג אבותיהם בדיכים" זמנין דגזרו המלכות גזרה * ואתי לאקלקולי אתמר שני ימים טובים של ר"ה רב ושמואל דאמרי תרוייהו * נולדה בזה אסורה בזה דתנן * בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום (כולו"ב) פעם אחת נשתהו העדים לבא ונתקלקלו

איכו השתא אשתלאי ואמרי לך רב ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן הא אמר רבא * הלכתא כותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא אמר ר' יוחנן * עציב שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיק ביום טוב וא"ל תשיבני ביצה מ"ט ביצה משום דביומא נמי חזיא לגומעה ולא קא שרי לה עד למחר מידע ידיע דבת יומא אסורה עציב דלא חזו ליומיהו אי שרי להו למחר אתי למימר ביומיהו נמי שרו ואתמול משום שבת הוא דלא חזו להסקה * אמר רב מתנה * עציב שנשרו מן הדקל לתוך התגור ביו"ט מרבה עליהם עציב מוכנים ומסיקין והא קא מהפך באיסורא כיון דרובא דהיתרא ניהו כי קא מהפך בהיתרא קא מהפך והא קא מבטל איסורא לכתחלה ותנן * אין מבטלין אסור לכתחלה * הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן מבטלין ולרב אשי דאמר כל דבר שיש לו מתירין אפילו בדרבנן לא בטיל מאי איכא למימר * הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה הכא מקלא קלי איסורא. אתמר שני ימים טובים של גליות רב אמר * נולדה בזה מותרת בזה ורב אסי אמר נולדה בזה אסורה בזה לימא

אסור דהכי תנן צמס' תרומות (פ"ה מ"ט) סאה של תרומה שנפלה לתוך תשעים ותשעה ומזרה ונפלה סאה של חולין אס שזוג מותר ואם מויד הפילה לאותה סאה אסורה כדי להשלים מזה חולין לעשות את התרומה אסור: בדאורייתא. כגון דהכא: ש"ג ג"יות. שאין עושין אותו אלא בני גליות הרחוקים מצינת דין ואין השלוחין יכולין להגיע אללם מראש חדש עד יו"ט להודיעם באיזה יום נקבע החדש אס ציוס שלשים

אסור דהכי תנן צמס' תרומות (פ"ה מ"ט) סאה של תרומה שנפלה לתוך תשעים ותשעה ומזרה ונפלה סאה של חולין אס שזוג מותר ואם מויד הפילה לאותה סאה אסורה כדי להשלים מזה חולין לעשות את התרומה אסור: בדאורייתא. כגון דהכא: ש"ג ג"יות. שאין עושין אותו אלא בני גליות הרחוקים מצינת דין ואין השלוחין יכולין להגיע אללם מראש חדש עד יו"ט להודיעם באיזה יום נקבע החדש אס ציוס שלשים

אס ציוס שלשים וחדש ועושין צ' ימים יו"ט מספק ומדלאורייתא ציוס הראשון שצמח וציוס השני * שצמח ומו לא: מותרת בזה. דמד מיייהו חול הוא וממה נפשך שריא: אסורה בזה. כדמפרש ואזיל: * לימא קסבר רב אסי קדושה אחת היא. חכמים קצטום על בני גולה לעשותם לזרות מנחמת ספק זה והטילו עליהם כחומר יום ארוך: והא רב אסי מבדיל. ומנצח המגדיל צין קדש לחול דקסבר קיס לן בקביעא דירחא ויו"ט שני חול גמור הוא ומשום מנהג אבותינו שלא ידעו בקביעת החדש כמונו ועשאוהו מספק מאלהין אנתנו עושין אותם: ספוקי מספקא ליה. אס חק חכמים הוא שהוטל על הגליות לזרות ואפילו ירצו בהם חכמים יודעי העתים יהיו עושין אותן שנים א"כ הכי הוא מדברי סופרים כיום ארוך לו אס הן עשאוהו מאלהין מספק ומד מיייהו חול ולמאן דקיס ליה בקביעא דירחא צעי אצדולי: כותיה דרב אסי מסתברא. לאסירי: קים לן בקביעא דירחא. על ידי שצטון שמתשצין תולדתו אנו למדים אס נראה ציוס שלשים אס לאו: ועבדינן תרי יומי. אלמא חק קצוע הוא מתקנת חכמים על ישראל הרחוקים לעשותן ואפילו צלל ספק הלכך כמד יומא אריכא שויניהו: כותיה דרב מסתברא. שאינו חק אלא מדאגת הספק החמירוס עליהם הגליות: בראשונה. קודם שקלקלו הכומים והשיאו הם משואות ציוס שלא קצטו צו החודש כדי להטעות את ישראל: משיאין משואות. כמו להעלותם משאלת העשן מן העיר (שופטים כ) (סימן) תצטרה וצראש השנה * מפרש להו וצתן היו יודעין כל בני הגליות הקרוצים הרחוקים את קביעת החדש ואלה היו עושין אלא יו"ט אחד בכל מקום: שיהו שלוחים יוצאים. ועד מקום שיכול * להגיע בתוך תמשה עשר * ימים הם מודיעים ועושין יום אחד והשאר עושין שני ימים: שיהו שלוחים יוצאים. דהרינן ועבדינן משואות צראש הריים וידעו הכל: ועבדי דוד יומא. ככל דוכתא והאידיגא נמי היכא דמטו שלוחין קודם יו"ט עבדי חד יומא שמע מינה לא קצטום עליהם בתקנה לזרות: דגורי המלכות גזרה. שלא ימספקו בתורה וישתכח סוד העיבור מכם ומצטרו נמי חד יומא ואתי לקלקולי ולעשות חסר מלא ומלא חסר ומאכלו חסר צפסס: אסורה בזה. שהם ודאי חוק קצוע להיות כיום ארוך מדרבנן שמתחילה לא מנחמת ספק התחילו לעשותן: ב"ה היום. יום שלשים של אלו ומצטרו היו אסורין במלכא שמה יתקדש החדש למחר ומנחמא שהלילה הזה יו"ט שכן כל היום מנפין לעדות רואי הלצנה אולי יצאו וכל עשה שצאין עד שמתקדש היו מקבלין עדותן ומקדשין החדש צו ציוס: ומתקלקלו

בטיל בני מילי היכא דאיתא בעיניה אבל הני עציב כבר נשרפו ולפיכך בטיל ושרי למיפא (ב) בתגור. והאי דאמרי רב ושמואל בב' יו"ט של ר"ה נולדה בזה אסורה בזה דתנן בראשונה היו מקבלין

(א) [לקמן ה:]: (ב) עין תוס' עירובין מ. סו"ה א. (ג) שבת מ. ע"ג, (ד) ע"פ ר"ש ספ"ה (ה) ר"ה כ"ג: (ו) עין תוס' סוכה מ: ד"ה כאן, (ז) ע"פ תוס' פסחים נא: ד"ה כגון וסוכה מג. ד"ה לא ותוס' ריש תענית ד"ה מאימתי, (ח) ר"ה ל"ג, (ט) כב ע"ב.

גליון הש"ס

גמ' והא רב אסי מבדיל. עין רענ"א סוכה דף מו ע"א ד"ה והלכתא: תוס' ד"ה ותנן וכו' היינו בדבר שיעקרו. ע"י פסחים דף ל ע"א מוס' ד"ה לשהיהו:

ליקומי רש"י

מרבד. עליהן ומבטלין מרוב. [שבת כט.]. משיאין משואות. לאמר שקדשו המדש ולא היו לביטול לשאר שלמים שלמות לגולה להודיע כי המשואות מודיעים אותן [ר"ה כ"ב].

הגהות וצינונים

[א] צ"ל דגורי שמה (דפרי"י): [ב] [במשנה דר"ה ליתא] (גליות): [ג] צ"ל ציום טוב (רש"י): [ד] המהרש"ל מחקו: [ה] צ"ל השמיני (חשק שלמה) ובכתי" ליתא מתיבות ועושין בי ימים עד סוף הדיבור: [ו] בכתי" שהן יב"ל"ב: [ז] עין רש"י למה כתב ט"ו ולא י"ד: [ח] ס"א ו"א מבטלין אמאי לא (חכ"מ): [ט] מאה רש"ל (גליות) כ"ה גם בדפרי"י: [י] הכי נמי היכא דליכא כצ"ל (גליות):

חשק שלמה על רבינו חננאל (א) אינו מוכן לצטל אסור לכתחלה אפילו בחול אסור יו"ט. (ב) ומשמע דאי לא צטלי אסור לאפסתי ועי' מוס' פסחים ד' כ"ו ע"ב ד"ה חדש יו"ט.

ביצה

פרק ראשון

ביצה

ה.

לה א ב מ"י פ"ג מהל' קדוש החדש הלכה ו: פ"ג מ"י פ"ג מהלכות ממרס הלכה ו: פ"ג מ"י פ"ג מהל' מעשר שני הלכה ה סגמ עשין לל:

רבינו הנאל

עדות כו. ש"מ מוקתי סיפא אם באו מן המנחה ולמעלה נהגים אותו היום קדש ולמחר קדש דקדושה אחת היא. פי' שכיוון שבבית הועד פעמים היו עושין ר"ה ב' ימים שלפני החמור בהן ועשאו קדושה אחת. אמר רבה מתקנה שהתקין רב"ז שיהו מקבלין עדות החדש כל היום ביצה מותרת דהא כב' קדושות הן. ואסיקנא ל"ק הא לן והא להו. כלומר לבני א"י שהתקין להן רב"ז להיות מקבלין עדות החדש כל היום כולו הרי הן ב' קדושר. ה ביצה אסורה מ"ט מפני שלא נמנו עליה ב"ד התורה להן דק"ל כל דבר שנמנו באיסור צריך היתור להן להחיותו מ"ט הוי נכונים וגו' הלא ידעו שאחר ג' ימים מותר למה כתב לנו ר' אבא ר"ה שובו לכם לאהליכם אלא ללמד דבר שנאסר ע"פ ב"ד אינו מותר עד שיתור בפני ב"ד.

חשק שלמה על רבינו הנאל

ה נראה דמקל כן ו"ל ב' קדושות והכלה מותרת והא וכו' לנ"י צ"ל הצלה אסורה וכו' יסקר אמר אף וכו' צ"ל אסורה מ"ט מפני וכו':

תורה אור השלם

א) לך אמר להם שובו לכם לאהליכם: [ברמ"ה י"ב טו] ב) לא תגע בו יד פי' סקול יסקר או ירה ירה לא בהקף אם איש לא יורה בקישוף ה"ב"ל תהא יעלו בהר: [שמות י"ג י"ג]

ונתקלקלו ה'יום בשיר. תמיד של צין הערצים שאמרו צו שירה של חול שהיו סצורים שלא יצאו עוד והיום חול וכשצאו נמלא שהוא קדש. ובשל שחר אין טעות דבתמיד של שחר אפילו הוקדש החדש קודם הקרבתו שיר של חול היו אומרים לפי שצרו השנים אין העדים ממחרים לצא כל כך: עד

המנחה. עד הקרבת תמיד של צין הערצים אצל לאחר מכן אחר היום הרי הוא מעובר ומונין מיום המנחה ליום הכפורים וסוכות ואם צאו עדים מן המנחה ולמעלה אע"פ שאין מונין למעדות מהיום לא מולולין ציה צהאי שלשים אלא גומרין אותו באיסורו כהאי הוהרו עד המנחה ממלאכה כן נוהגין וגומרין אותו בקדושתו אלמלא תחילת עשייה שני ימים לראש השנה אפילו צצית דין הוה ולא מספק שהרי ודאי שיום טוב למחר ואע"פ תקנו לעשותו מעט מיהה חק חכמים ומלותיה היה לעשותו צבאו עדים אחר המנחה והרחוקים יש עליהם לעשותו צבל שנה שמה יצאו עדים אחר המנחה והרי קדושתו אחת ואין כהן לומר מנה נפשו חד מניייהו חול דשמה אף כהן חול אלא שניהם קדש: אמר רבה גר': מתקנת רבן יוחנן בן זבאי. שהחזיר הדבר ליושנו לקבל עדותן כל היום ולקדש היום נמלא שאין ציה דין עושין שני ימים והרחוקים העושים שני ימים אלא מספק שאין יודעין אם נתקדש ציום שלשים אם צעלשים ואחד והרי הן כשאר י"ט של גלויה וצ"ל שגולדה צוה מותרת צוה ממה נפשו חד מניייהו חול: ור"ב ושמואל קשיא בתניתין. דתמיז דחזר הדבר ליושנו: הא לן והא ר"ה. לנני א"י שעושין יום אחד מותרת אצל לדין צני גולה אסורה שהרי עדיין אנו עושין שני ימים ועודנו כבתחילה מפני אותה תקנה הראשונה לא מפני ספק הלכך הוהיל ולא פסקו מאכלנו משהתחלנו אין להקל ולומר אין מנהגנו זה מפני תקנה הראשונה אלא מפני הספק וצ"ל מותרת הא לא אמרינן דכיון דלא פסקה אותה תקנה מאללנו שנה אחת לעשות יום אחד עדיין צאיסורו הראשונה עמדנו להיוחס כיום ארוך: הוי דבר שבבטוח אחת אס לא צאו עדים לפני המנחה וכל העושין שני ימים מחמת כן עשו שמה לא צאו עדים לצית דין קודם המנחה: צריך מנין אחר. שימנו לך ויחירוהו. ולקמן פריקין צ"ל מי אחסרה צמנין והלא לא נמנו אלא על קבלת עדות וצהוהו חזר צו רבן יוחנן והמירו: מנא אמינא ר"ה. דכל דבר הנאסר צמנין רריך מנין אחר להמירו ואפילו אירע דבר שאתה יכול להורות צו היתר ולומר אחר תקנת מנין הראשון עומדת כי הכא אפילו הכי אסור עד שיתירוהו צפירוש צקצון חכמים: ר"ך אמור ר"ה. לקמן מפרש לה הכי יליף: ואומר במישור הוי"ב. לקמן מפרש: ותניא. נמי לרריך מנין אחר להמירו: כרם רבשי. שאמרה תורה קדש הלולים (ויקרא יט) וגמרינן צ קדש קדש ממעשר שני דכתיב ציה קדש וכל מעשר הארץ מוצר הארץ מפרי העץ וגו' (שם ט) שרריך להעלות הפירות לירושלים או לפדותן ולהעלות הדמים לירושלים ותקנו חכמים צמהלך יום אחד לכל זד שלא יפדוהו אלא הפירות עמנו יעלם ויאכלם עס דמפרש לקמן כדי לעטר שוקי ירושלים צפירות: במזרח ר"ה. היינו צין לוד לירושלים צתוך מהלך יום דהא אמרינן לוד צתוך מהלך יום מן המערב נמלא מוצרה צין לוד לירושלים. צכ"ד מצרכין (צרכות דף לה) יש פלוגתא חד תני נטע רצעי וחד תני כרס רצעי: להפקירו

א) ר"ה ל. ב) צרכות ה: ו"ט. ג) [סנהדרין נט: ג]. ד) ר"ה לא: מעשר שני פיק ה' [מ"ג]. ע) קידושין דף נד: ו) ויקרא ו. ז) ר"ה ל. ח) כן פירש רש"י סנהדרין נט: ד"ה לכל.

הנהגות מהר"ב רנשבורג

א) בתום ר"ה ונתקלקלו וב' וא"כ אינו יורדין להקריב המוספין. ג) ע"י ראב"ן פי' שח דף נ"ט ע"כ ע"כ צ"ל שאלנו וכו':

ליקוטי רש"י

נוהגים אותו היום קדש. א"כ שאין צ"ל מקבלין אותו לקדשו היום ויעברו את הלול ויקדשוהו למחר אע"פ גומרים אותו בקדושה ואסור צמלאכה דלמא חזי ללוליה ציה לשנה הצאה ויעשו צו מלאכה כל היום ויאמרו שאתה נהגנו צו קדש חס ושלום ונמלא ולמעלה מולנו ונהגנו צו חול (ר"ה ל: ד"ה נהגים).

דבר שבבטוח. דבר הנאסר צמנין צ"ל אע"פ שקצבו זמן לרבה. ר"ח נמנות פסח אחרת להמירו כשעבר הזמן

[סנהדרין נט: ד"ה לכל].

היה ע"ה צפירות הפירות עמנו אע"פ דמן המורה צין מעשר שני צין כרס רצעי נפלים ומתחללים נפסיעה אחת חול לפומה רצון גזול צבל מהלך של יום אחד שיעולם ויאכלום עס כדי לעטר שוקי ירושלים.

במזרח ר"ה. היינו צין לוד לירושלים צתוך מהלך יום דהא אמרינן לוד צתוך מהלך יום מן המערב נמלא מוצרה צין לוד לירושלים. [ר"ה לא].

הנהגות וצינונים

א) צ"ל ותנן (גליות) עיין פנ"י רצ"ל: ב) צ"ל א"ת"ל (גליות): ג) צ"ל הדרום (גליות): ד) צ"ל הצפון (גליות): ה) נדצ"ל ס"ך: ו) כתי"י ליתא מתיבות בכיעד מברכין עד סה"ד, ובאמת אין מקומר כאן (דק"ס): ז) ע"י מהרש"א (גליות) ועיין גם מהר"ם ופנ"י: ח) עיין מהרש"ל ומהר"ם, וחי נכון לגרסו ואח"כ יביאו את שאר הקרבנות התמידי (ובש תמר, ב"ש): ט) צ"ל והוא"ל (באה"מ): י) צ"ל דלא אמרינן (ב"ש): י"א צ"ל אקודם (ב"ש): י"ב צריך להוסיף תיבת היינו (באה"מ, ב"ש):

ונתקלקלו ה'יום בשיר. צשיר של צין הערצים מיירי שאמרו שיר של חול שלא היו סצורים שיצאו עדים אחריו יום ונהגו אותו יום חול וכשצאו לאחר המנחה נמלא שהוא קדש אכל אינו אומר צשיר של שחרית שאמרו של חול צתמיד של שחרית שהרי אפילו צאו קודם הקרבת תמיד של שחרית היו אומרים שיר של חול כדאמרינן צר"ה (דף ל: ו"ט) לפי שרוצ השנים לא היו ממחרין כל כך לצא והקשה ר' פרח והאיכא לקולל גצי מוספין ואמאי לא חשו אלא על עצות התמיד דכשצאו עדים מן המנחה ולמעלה צבר הקריבו התמיד א"י וא"כ אינן יכולין להקריב המוספין דכתיב והקטיר עליה חלצי השלמים ודרשין (יומא דף ג.) עליה השלם כל הקרבות כולן שאין קרבן קרב לאחריה ותיך דלפילו לא צאו עד לאחר הקרבת התמיד מכל מקום המוספין קרבין דהיאך ללא אפשר שאני מידי דהוי אמוסר כפורים צע"פ שצ"ל כפרתו לאחר הקרבת התמיד של צין הערצים ואוכל פסחו צערצ והכי אמרינן צפ' תמיד נשחט (פסחים נט. ו"ט) ועוד י"ל דלתי עשה דרבים ודתי עשה דהשלמה משום דלויס טפי דהכי אמרינן צתמיד נשחט (ג"י ט) דלתי עשה דפסח דענוט כרת ודתי עשה דהשלמה דלתי ענוט כרת ויש מפרשי דמעיקרא אייתו התמיד ומתנו אס לא יצאו עדים יהא תמיד ואס יצאו יהא מן המוספין ואח"כ יצאו א"י את התמיד ושאר קרבות ולא נהירא דליכא צהדיא התס"ו דאמרו שיר של חול עס תמיד של צין הערצים: ר"ה לן והא ר"ה. פי' צקוטרס צני א"י שמקדשין החדש על פי הראייה ואין עושין אלא יום אחד ופעמים עושין שנים כשצאו עדים מן המנחה ולמעלה ואשחתי צשציל תקנת רבן יוחנן צן וכו' ואין עושין אלא יום אחד אף כשצאו עדים מן המנחה ולמעלה ואפילו כשהיו עושין שני ימים כגון שלא צאו עדים הרי הוה מחמת ספק והרי הן שמי קדושות לפי שאין זה מחמת המנהג לפיכך היתה מותרת להן אצל לצני מוצה להן אסור שהרי עדיין הם עושין שני ימים כבתחילה ואס כן לא אשחתי להן מפני התקנה הוהיל ו"י והתחילו לעשות שני ימים ולא פסקו צשום פעס לעשות יום אחד עדיין הם עומדים צאיסורן להיוחס כיום ארוך דלא יומא צ דמחמת ספק הן עושין דאין יודעין אס צאו עדים אס לאו אלא מחמת המנהג. ספק הן עושין כיון דלא נשחטה להן המנהג וא"כ לר' יוסי דאמר צעירוצין (דף נט. ו"ט) גצי שני ימים של ר"ה נולדה צראשון אסורה צשני והא ר' יוסי צא"י הוה לאחר חורבן וא"כ שמי קדושות הן ואמאי צ"ל אסורה ואין לומר דהיינו קודם חורבן דהוה קדושה אחת דא"כ מאי נפקא מינה מאי דהוה הוה וכי חיימא דהיינו לאחר חורבן והא דצ"ל אסורה היינו לצני צבל דלדידהו קדושה אחת הן זה אינו דר' יוסי מא"י ונקט מילתא צשציל צבל וי"ל דלעולם ר' יוסי מקודם צ חורבן קאמר ואין להקשות מאי דהוה הוה הוהיל ואשמועינן פסק דגס עתה סייך לאחר חורבן לצני צבל:

ונתקלקלו ה'יום בשיר התקינו שלא יהו מקבלין את העדים אלא עד המנחה ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש אמר רבה מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום א"ל אב"י והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו ביצה אסורה א"ל אמינא לך אנא רבן יוחנן בן זכאי ואת אמרת לי רב ושמואל ור"ב ושמואל קשיא מתניתין לא קשיא א"י לן והא להו ורב יוסף אמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה מ"ט הוי דבר שבבטוח וכו' דבר שבבטוח צריך מנין אחר להתירו אמר רב יוסף מנא אמינא ר"ה דכתיב לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואומר במשור הויכל המה יעלו בהר (ותניא ר"ה) כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד וזו היא תחומה (עלת ר"ה) מן המערב וירדן מן המזרח ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מה טעם כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות ותניא כרם רבעי היה לו ר"ה אליעזר במזרח לוד בצד כפר טבי ובקש

צין הערצים: ר"ה לן והא ר"ה. פי' צקוטרס צני א"י שמקדשין החדש על פי הראייה ואין עושין אלא יום אחד ופעמים עושין שנים כשצאו עדים מן המנחה ולמעלה ואשחתי צשציל תקנת רבן יוחנן צן וכו' ואין עושין אלא יום אחד אף כשצאו עדים מן המנחה ולמעלה ואפילו כשהיו עושין שני ימים כגון שלא צאו עדים הרי הוה מחמת ספק והרי הן שמי קדושות לפי שאין זה מחמת המנהג לפיכך היתה מותרת להן אצל לצני מוצה להן אסור שהרי עדיין הם עושין שני ימים כבתחילה ואס כן לא אשחתי להן מפני התקנה הוהיל ו"י והתחילו לעשות שני ימים ולא פסקו צשום פעס לעשות יום אחד עדיין הם עומדים צאיסורן להיוחס כיום ארוך דלא יומא צ דמחמת ספק הן עושין דאין יודעין אס צאו עדים אס לאו אלא מחמת המנהג. ספק הן עושין כיון דלא נשחטה להן המנהג וא"כ לר' יוסי דאמר צעירוצין (דף נט. ו"ט) גצי שני ימים של ר"ה נולדה צראשון אסורה צשני והא ר' יוסי צא"י הוה לאחר חורבן וא"כ שמי קדושות הן ואמאי צ"ל אסורה ואין לומר דהיינו קודם חורבן דהוה קדושה אחת דא"כ מאי נפקא מינה מאי דהוה הוה וכי חיימא דהיינו לאחר חורבן והא דצ"ל אסורה היינו לצני צבל דלדידהו קדושה אחת הן זה אינו דר' יוסי מא"י ונקט מילתא צשציל צבל וי"ל דלעולם ר' יוסי מקודם צ חורבן קאמר ואין להקשות מאי דהוה הוה הוהיל ואשמועינן פסק דגס עתה סייך לאחר חורבן לצני צבל:

כ"ד דבר שבבטוח צריך מנין אחר להתירו. יש שהיו רוצין לומר כ"י מכלל דאותן חרמות שעושין לזמן עד פסח או עד זמן אחר כדי יגיע הזמן לרריך מנין להחיר את החרס אע"פ שעבר הזמן דהא הרי הכא דהקצ"ה אסר להם תשמיש צשציל מתן תורה וממלא ידעינן דלאחר שלשה ימים דנמנה תורה דמוספין ואע"פ חמיר להם ולא היא דהכא אין כהן שום זמן דקרא דהיו נכונים לשלש ימים וגו' (שמות יט) ה' הזמינו עצמכם לדבר שיהיה לסקוף שלשת ימים דאס כתיב היו נכונים שלשת ימים צלא למ"ד של שלשת ימים הייתי מוכיח שפיר דכי הכי לרריך להחיר תשמיש לרריך נמי להחיר החרס ומדלא כתיב הכי שמע מינה גצי תשמיש לרריך להחיר משום דכתיב אל תגשו שלשת ימים אצל חרמות שמימינן לזמן מבי עבר הזמן ממילא

א א מ"י פ"ג מהלכות
קידוש המדש הלכה ט:
ב ב מ"י פ"ג מהלכות
סנהדרין הלכה ד ופ"א
הלכה א ט"ז ע"מ ח"מ ס"ה
סעף ג:
ג ג מ"י פ"ג מהלכות קידוש
המדש הלכה ט:
ד ד מ"י פ"ג מהלכות
ה ו מ"י פ"ג מהלכות
סנהדרין הלכה י סג
עש"ל ט"ז ע"מ ח"מ ס"ה
סעף א ג:
ו ו מ"י פ"ג מהלכות קידוש
המדש הלכה ט:

הנהגות וציונים

[א] בכת"י שופט, וכ"ה
בעין יעקב ובילקוי"ש:
[ב] ברפ"י שופט
שבימ"ד וכ"ה בר"ח
בחו"מ:
[ג] תיבת "ברבים" ליתא
בכת"י [ד] כת"י שנים
ועי' רש"י ד"ה שנים
הכונה מאותן אשר ראו:
[ה] העדות עדים
(ר"ב"א): [ו] [צ"ל
ותניא]
[ז] פוסק קראקא
ובנב"א הראשונים:
[ח] ברש"י שבעין יעקב
שהוא: [ט] הוא המשך
הפסוק: [י] נראה דיש
להוסיף ה"ב, או
הראשונים: [יא] ד"ה
"משפט" צ"ל אחר ד"ה
"כי חק הוא": [יב] בתוס'
הרא"ש שהוא בימ"ד:
[יג] צ"ל קרא (באה"מ,
ובתוס' הרא"ש הגירסא
הכא מ"י"ף):

רבינו חננאל

שקל הכתוב ג' קלי
עולם כג' חמורי עולם
לומר לך ירובעל שהוא
גדולן בדורו כמשה
בדורו. בן דורו כאהרן
בדורו. יפתח בדורו
כשמואל בדורו ללמדך
שפי' קל שבקלים
ונתמנה פרנס הרי הוא
כגדול שבחבירי וכתוב
ובאת אל הכהנים הלויים
ואל השופט וגו' וכי
תעלה על דעתך שאדם
הולך אצל שופט שלא
היה בימיו. הא אין לך
ליך [אלא] אצל שופט
שבימך נטל מקלו
ומעוהו והלך ליבנה
אצל ר"ג ביום שחל
יוה"כ להיות בחשבונו:
ירושלמי ראש בית דין
אומר מקודש ומקודש לה
רשבי"מ מאי מקודש
מקודש. תני לעיבור שנה
מתחילין מן הצד וכבר
נכנס ר' יוחנן והוא היה
הקטן שבהן אמרו לו
אמר הרי השנה
המקודשת בעיבור. א"ר
יוחנן ראה לשון שלימדנו
בן הנחם אלו אמר
בעיבור הייתי אומר אלו
י"א ימים שהחמה יתירה
על הלבנה אלא בעיבור
שהוסיפו לה חכמים והן
לי יום ועיבורה. ריש
לקיש חשש על הדא דמר

שהימים

הראשונים היו טובים מאד. ולכן יש לשמוע לראשונים
יותר מן האחרונים אל תאמר כך דאין לך אלא שופט
שהיה צימיו: הדרן עלך אם אינן מכירין
ראוהו ב"ד בלבד. פי' ב"ד של כ"ג ולכן פירש בקונטרס דהיה
להם שהות דאי לא היה
להם שהות מאי פריך בגמ' ולא תהא
שמינה גדולה מראייה ולקדשוה מיד
שראוהו הא לא היה להם שהות
לקדש: **אימת** הוי חק בגמ' דין.
דהאי קרא דכי חק לענין ראש השנה
דרשינן ליה צפ' קמא (דף טז): והוא
הדין בכל חדשים: **לא** תהא שמינה
גדולה מראייה. פירש בקונטרס
דהא גבי עדות המדש לא כתיב עדות
אלא כזה ראה וקדש ונתנס דחק
לדפילו צדיני נפשות אמרינן הכי
צפרק המוצל (צ"ק דף טז וסז) אל
לראוהו ציוס: **כגון** שראוהו בלי"ה.
דאין יכולין לקדש על פי ראייה צלילה
ל"כ היתה ראייה צלילה מקום קבלת
עדות ואין קבלת עדות אלא ציוס
אפילו צדיני ממונות כדאמרינן לעיל
דקרי חקירת עדות כחמילת דין:

עד

דאיכא אהרן בהדרן. ואין ציח
דין שקול מוספיין עליהן עוד
אחד וסוגיא דהכא כמאן דלמנר
צשמעתא קמייתא לסנהדרין (דף ג.)
דבר מורה חד נמי כשר לכתיב'
צדק תשפוט מדלילטריך ליה הכא'
עד דאיכא אהרן צהדך לנמאן דעני
מדלוריימתא שלשה מומתין וכדי שלא
תנעול לתת הכשירו צשלשה הדיוטות
גבי עדות המדש אין להכשיר ואם
כן לא כריך קרא:

דרחמנא

ראוהו

ואומר (א) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי
שמו שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה
חמורי עולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה
בדורו בן דורו כאהרן בדורו יפתח בדורו
כשמואל בדורו ללמדך שאפילו קל
שבקלין ונתמנה פרנס על הצבור הרי הוא
כאביר שבאבירים (א) ואומר (ב) ובאת אל
הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים
ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל
הדיין (א) שלא היה בימיו הא אין לך לילך
אלא אצל שופט שבימיו (א) ואומר (ב) אל תאמר
מה היה שהימים הראשונים היו טובים
מאלה: נטל מקלו ומעוהו בידו: תנו רבנן
ביון שראה אותו עמד מכסאו ונשקו על
ראשו אמר לו שלום עלך רבי ותלמידי רבי
שלמדתני תורה ברבים (א) ותלמידי שאני גזור
עליך גזירה ואתה מקיימה כתלמיד אשרי
הדור שהגדולים נשמעים לקטנים קל וחומר
קטנים לגדולים קל וחומר חיובא הוא אלא
מתוך שהגדולים נשמעים לקטנים נושאין
קטנים קל וחומר בעצמן:

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים
ולא הספיקו לומר מקודש עד
שחשיכה הרי זה מעובר ראוהו ב"ד בלבד
ועמדו שנים ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש
אצל

מקודש ראוהו שלשה והן בית דין וישיבו מחביריהם אצל
**היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש שאין היחיד נאמן על ידי
עצמו:** גמ' למה לי למיתנא ראוהו בית דין וכל ישראל איצטריך סד"א
הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא לה ולא ליעברוה קמ"ל וכיון
דתנא ליה ראוהו ב"ד וכל ישראל נחקרו העדים למה לי ה"ק א"ג נחקרו
העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר וכיון דתנא
עד שחשיכה הרי זה מעובר למה לי למיתנייה חקירת העדים כולל איצטריך
סד"א תיהוי חקירת עדים כתחילת דין ומקודש מקודש כגמר דין ולקדשי
בליליא מידי דהוה אדיני ממונות דתנן (א) דיני ממונות דנין ביום וגומרין
בלילה הכא נמי מקדשין בליליא קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא (ב) כי חק
לישראל הוא משפט לאלהי יעקב אימת הוי חק בגמ' דין וקא קרי ליה
רחמנא משפט (א) מה משפט ביום (א) אף הכא נמי ביום: ראוהו בית דין יעמדו
שנים ויעידו בפניהם: ואמאי לא תהא שמינה גדולה מראייה א"ר זירא (ב) כגון
שראוהו בלילה: ראוהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים וישיבו מחביריהם
אצל היחיד: אמאי הכא נמי נימא לא תהא שמינה גדולה מראייה וכי
תימא ה"ג כגון שראוהו בלילה היינו הך סיפא איצטריכא ליה דאין היחיד
נאמן על ידי עצמו דסלקא דעתך דאמינא הואיל (ותנן (א) דיני ממונות בשלשה ואם היה מומחה (א) לרבים דן
אפילו ביחיד הכא נמי ניקדשה ביחיד קמ"ל ואימא הכא נמי אין לך מומחה לרבים בישאל יותר ממושה
רבינו וקאמר ליה הקב"ה עד דאיכא אהרן בהדרן דכתיב (א) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר
החדש הזה לכם למימרא דעד נעשה דיין לימא מתני' דלא כר"ע דתניא (א) סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש
מקצתן

ואומר. צפרק תהלים משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו
קוראים אל ה' והוא יענם הרי שקל הכתוב שמואל עם משה ואהרן
ובכתובים הראשונים כחזק ירובעל צדן ויפתח עם משה ואהרן
ושמואל שלשה קלים עם שלשה חמורים: הא אין לך לילך ב"ד. הרי
לימדך הכתוב כאלו שאין לך לצקש
אלא שופט שהיה (א) צימך: א"ל תאמר
מה היה שהימים הראשונים היו טובים
מאלה. כי לא נמכמה שאלת על זה (א)
לפי שהדורות (א) היו טובים ולדיקים
מן האחרונים לפיכך היו הימים
הראשונים טובים מאלה שאי אפשר
שהיו אחרונים כראשונים:

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו בית דין וכל ישראל
ונחקרו העדים. מפרש בגמ' דתנא
אי נמי נחקרו העדים: ראוהו בית
דין בלבד. שאין מי שיעיד אלא הם
ולאו ארישא קאי צסמון לחשיכה
אלא שהיה שהות לקדש: יעמדו
שנים ויעידו בפניהם. ואע"פ שכולן
לראוהו וצגמרא פריך לא תהא שמינה
גדולה מראייה: ויעידו בפניהם.
השנים: שאין היחיד נאמן. לומר
מקודש צפני עצמו לך כריך להוסיב
מחזיריין אללו: גמ' למה לי
למיתני ב"ד ישראל. הרי לראוהו ציח
דין: איפרסמא ליה מילתא. דציוס
שלשים נראה לקדשו: נחקרו העדים
למה לי. חקירתן אחרי שהכל ראו:
למה לי למיתנייה לחקירה בלבד. כיון
לדאשמועינן דכי לראוהו ציח דין וכל
ישראל אפילו הכי מעצדין ליה כל
שכן נחקרו העדים: סלקא דעתך
אמינא. היכא דאיכא חקירת עדים
ציוס תו לא יעברוה אלא יגמרו
הדבר צלילה ויקדשוה ציוס שלשים
לענין תיקון המועדות: משפט.
היינו תחילת דין: כי חק הוא.
צקידוש המדש דרשינן ליה צפ' קמא
(דף טז): משפט ביום. נפקא לן
צסנהדרין (דף טז): מוהיה ציוס
הנחילו את צניו (א) ציוס אתה מפיל
נחלות כו': ואמאי. יעמדו שנים
ויעידו הלא לראוהו כולן יקדשוה
צראייתם דלא תהא שמינה שמוענין
מפי עדים גדולה מראייה דהא גבי
עדות המדש לא כתיב עדות אלא כזה
ראה וקדש (א): שראוהו בלי"ה. הלכך
למחר אי לאו שמינה על מה יקדשו:
למימרא דעד נעשה דיין. מי שראוי
להיות עד צדבר נעשה דיין ואלו כולן
לראוהו להיות עדים שהרי כולם לראוהו:

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים
ולא הספיקו לומר מקודש עד
שחשיכה הרי זה מעובר ראוהו ב"ד בלבד
ועמדו שנים ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש
אצל

מקודש ראוהו שלשה והן בית דין וישיבו מחביריהם אצל
**היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש שאין היחיד נאמן על ידי
עצמו:** גמ' למה לי למיתנא ראוהו בית דין וכל ישראל איצטריך סד"א
הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא לה ולא ליעברוה קמ"ל וכיון
דתנא ליה ראוהו ב"ד וכל ישראל נחקרו העדים למה לי ה"ק א"ג נחקרו
העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר וכיון דתנא
עד שחשיכה הרי זה מעובר למה לי למיתנייה חקירת העדים כולל איצטריך
סד"א תיהוי חקירת עדים כתחילת דין ומקודש מקודש כגמר דין ולקדשי
בליליא מידי דהוה אדיני ממונות דתנן (א) דיני ממונות דנין ביום וגומרין
בלילה הכא נמי מקדשין בליליא קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא (ב) כי חק
לישראל הוא משפט לאלהי יעקב אימת הוי חק בגמ' דין וקא קרי ליה
רחמנא משפט (א) מה משפט ביום (א) אף הכא נמי ביום: ראוהו בית דין יעמדו
שנים ויעידו בפניהם: ואמאי לא תהא שמינה גדולה מראייה א"ר זירא (ב) כגון
שראוהו בלילה: ראוהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים וישיבו מחביריהם
אצל היחיד: אמאי הכא נמי נימא לא תהא שמינה גדולה מראייה וכי
תימא ה"ג כגון שראוהו בלילה היינו הך סיפא איצטריכא ליה דאין היחיד
נאמן על ידי עצמו דסלקא דעתך דאמינא הואיל (ותנן (א) דיני ממונות בשלשה ואם היה מומחה (א) לרבים דן
אפילו ביחיד הכא נמי ניקדשה ביחיד קמ"ל ואימא הכא נמי אין לך מומחה לרבים בישאל יותר ממושה
רבינו וקאמר ליה הקב"ה עד דאיכא אהרן בהדרן דכתיב (א) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר
החדש הזה לכם למימרא דעד נעשה דיין לימא מתני' דלא כר"ע דתניא (א) סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש
מקצתן

מקצתן

המדש צמסכת ראש השנה (שם ל:). שראוהו בלי"ה. הלכך הן עצמן אינם יכולין לקדש למחר צלילה עדים היו
ולא דיניין ולמחר אין עד הרוח צדבר נעשה דיין על פי עדות עצמו אלא אם כן יעיד אחר צפניו דהשתא אינו עושה
הדין על פי עדות עצמו והלכך אחד מן השלשה שראו המדש כשמושיצין שנים אללו להיות דיניין ושנים הרואין מעדיין
צפניהם יכול הוא להיות דיין אע"פ שראוהו צלילה עמהן שהרי ע"פ עדות אחרים שמעדיין לפניו הוא דן את הדין ולא
על פי ראיית עצמו דאין לנו לפסול דיניין צשעל שראו צדבר כל זמן שלא העידו אלא שהוא עצמו לא דיון את הדין ולא
פי ראיית עצמו דאין עד נעשה דיין וכגון שראה צשעל דלוינו יכול להיות דיין אצל אם כן ראה דההיא שעתא מני
לדון את הדין דלא תהא שמינה גדולה מראייה מה לי אם ידון עכשיו מה לי אם ידון למחר והכא נמי מהאי טעמא
משום דהוה נהו עדים צראיית הלילה דלא מני למימר לא תהא שמינה גדולה מראייה דההיא ראייה לא חשיבין לה
כעדות שהועד צפניהן אלא היכא דראו צשעל שיכולין לעשות הדין אצל היכא דראו צשעל שאין יכולין להיות דיניין כגון
צלילה ההיא ראייה ראיית עדים היא שראוין צדבר ולא ראיית דיניין היא והלכך ע"פ ראייתן דהיינו כאלו הם עדים אין
יכולין הן עצמן להיות דינים על פי ראיית עצמן דאין עד נעשה דיין ומיהו צ"ד שהעידו לפנייהם עדות צלילה עדות
גמורה היא ויכולין לדון למחר ציוס אצל ראייה דידהו שראוין צלילה לא חשיבין כאלו הועד לפנייהם צלילה דמיון דלא חזו
דהיא שעתא לדינא ראייה דידהו אינה כשמינה ממש צשעמו מפי עדים צלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יא
דיניין צעדות עצמן אלא יעידו אחרים צפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן צצ"ק צפ' המוצל (ג) גבי התוקע
למחר (רשבי"מ ב"ב קד). מומחה לרבים. נמעיך צמכמיר נטל רשות מנשיא צמכמיר על שם שנותן רשות לממוך
ולקבועו רבי ומאלו והלאה הוא כשר להיות מוכתר ליקרא רבי מומחה לרבים ואם טעה לא יטל (יעירובין ג:). דן אפי"ו
ביהיד. דכתיב (ויקרא טז) צלדק חשפטו וקסבר אין כאלו עירוב פשוטי (סנהדרין ה:).

חשק שלמה על ר"ח (א) ואמאי לא תהא שמינה גדולה מראייה ואמאי נכירין וכו'. (ב) דלכאורה נלמא דשפיטת הוא דאין נאמן סד"א כו'.

א) קידושין טו: ע"ש
סנהדרין סז: (ב) לעיל
דג. (ג) כמות דף כא:
ד) סנהדרין דף לב:
ה) ומגילה כה. סנהדרין
יא: (ו) סנהדרין ה.
ז) צ"ק ז. (ח) דברים כה
טז. (ט) לעיל כ.
י) ויקרא יט טז.

תורה אור השלם

א) משה ואהרן בכהניו
ושמואל בקראי שמו
קראים אל ה' והוא
יענם: (תהלים צט. י)
ב) ובאת אל הכהנים
הלויים ואל השופט
אשר יהיה בימים ההם
ונרשף ונהירו לך את
דבר המשפט:
(דברים יז. ט)

א) אל תאמר מה היה
שהימים הראשונים היו
טובים מאלה כי לא
מחקבמה שאלקת על זה:
(קהלת י. י)

ד) כי חק לישראל הוא
משפט לאלהי יעקב:
(תהלים כא. ה)

ה) ואמר יי אל משה
ואל אהרן בארץ
מצרים לאמר: החדש
הזה לכם ראש חדשים
ראשון הוא לכם
לחדשי השנה:
(שמות יב. א-ב)

ליקומי רש"י

כשדשה חמורי
עולם. הרי שלשה קלי
עולם עם שלשה חמורי
עולם משה ואהרן ושמואל
לומר לך הקל גדולו
כחמור גדולו כל בית דין
המתמנה על הדור כריך
ליך אחריו כאלו הוא
אביר צכאצריס [שמואל א
יב יא]. הכהנים הלויים.
הכהנים שאלו משפט לוי.
וא"ל השופט אשר
יהיה בימים ההם.
(ספרי) אפילו אינו כשאר
שופטים שהיו לפניו אמה
כריך לשמוע לו אין לך
אלא שופט צצימך [דברים
יז טז]. (ר"ה כה) יפתח
גדולו כשמואל גדולו כריך
אמה לנהוג צו כבוד נשם
יש (י). א"ל תאמר מה
היה שהימים וגו'. אל
תתמה על הטובה שהיתה
צאה על הנדיקים
הראשונים כדור המדבר
ודורו של יהושע ודורו של
דנין ביום. משא ומתן
של דין. וגומרין
בלי"ה. אם ראו וכו' יליף
צגמרא (סנהדרין לב). מזה
משפט ביום. וכן קידוש
המדש שלריך שלשה
דמשפט כתיב ציה (תהלים
פא) כי חוק לישראל הוא
משפט לאלהי יעקב
ומקמינן ליה צקידוש

החדש אין להם לקבוע זמנו וקשיא לן האי מימרח טובא. והתשובה שאין שני הדינים שיש שהרי ענין דברו הנה שאין עיון מועלת בהקדמת קרבן ר"ח ונסכיו עבר יום שלשים שהוא זמן הקרבן, אבל ענין דברו בסוף שנאמר מוקדשין אותו ויהיה לקדשו אחר ד' או ה' ימים אפילו בסוף החדש מועלת כדי לחזור ולמנות לאותו החדש מיום שלשים אבל לא יהיה שם מועלת לקרבן:

ב עדים שראו את החדש וכו' על ר"ח ניסן ותשרי מפני תקנת המועדות. כיון שפירש הכוזב בקריאת המועדים ואמר במועדם מחללין עליהן את השבת כשם שמחללין את השבת על התמיד ועל הפסח דכתיב בהם במועדם מדרשין על המועדים דכל היכא דכתיב ביה במועדו ואפילו בשבת ונאמר בתמיד ריח ניחוח תשמרו להקריב לי במועדו וכתיב בפסח לנלתי הקריב את קרבן ה' במועדו וקריאת המועדים בעתם היא בשני החדשים הללו וזמנן שבהמ"ק קיים יונאים על כל החדשים מפני מוסף ר"ח: **ג בשם** שמחללין וכו'. לשון הגמרא (ר"ה כ"ב): וחד לא מהימן והתניא מעשה ברבי נהוראי שהלך אלל העד לאושא בשבת להעיד עליו פירוש להעיד לבית דין על העדים שאין מכירין אותו אמרי רבי נהוראי סהלא אחרינא הוה בהדיה הוה אמר רבי נהוראי ליה משום כבודו רבי נהוראי רב אשי אמר רבי נהוראי סהלא אחרינא הוה באושא ואזל ר' נהוראי לאיטרופי בהדיה א"ה מאי למימרא מהו דמימא כיון דלא ידע אי משכח ליה אי לא משכח ליה מספיקא לא מחללין

החדש: ב עדים שראו את החדש הרי אלו הולכין לבית דין להעיד ואפילו היה שבת שנאמר אשר תקראו אותם במועדם וכל מקום שנאמר מועד דוחה את השבת. לפיכך אין מחללין אלא על ראש חדש ניסן ועל ראש חדש תשרי בלבד מפני תקנת המועדות. ובזמן שבת המקדש קיים מחללין על כולן מפני קרבן מוסף שבכל ראש חדש וחדש שהוא דוחה את השבת: **ג כשם** שמחללין העדים שראו את החדש את השבת כך מחללין עמהן העדים שמזכין אותן בבית דין אם לא היו בית דין מכירין את הרואין. ואפילו היה זה שמודיע אותן לבית דין עד אחד הרי זה הולך עמהן ומחלל מספק שמא ימצא אחר ויצטרף עמו: **ד** היה העד שראה את החדש בליל השבת חולה מרכיבין אותו על החמור ואפילו במטה. ואם יש להן אורב בדרך לוקחין

ד היה העד שראה את החדש וכו' אפילו במטה. לפי שאסור להזניח משא על הבהמה בשבת ואדם חי שאינו כפות או שאינו חולה אינו משא ואם היה חולה הרי הוא משוי וכל שכן המטה שהוא משוי ואע"פ שהמוציא אדם חי שאינו כפות במטה פטור לפי שהמטה טפילה לו ה"מ כשנשאו אדם אבל לענין משוי בהמה הרי האדם והחולה והמטה משוי הם ואסור להזניחם על הבהמה בשבת אבל המירו וז"ל עדות החדש שמרכיבין את החולה ואפילו במטה ואם יש להם אורב בדרך ולוקחים העדים בידם כלי זין ואע"פ שאינו דרך מלבוש כגון רומח וסייף וקשת ואלה ומרס ומיוצא בהן שהוא חייב על ההולאה בהם מותר לעדים ליקח את אלו הכלים בידם וכו"ש כלים שהן דרך מלבוש שמוחר כגון שריון וכובע ומיוצא בהן:

ה בראשונה היו מקבלין עדות וכו' ואי אפשר להקריב מוסף. פירוש לפי שאין מקריבין קרבן קודם תמיד של שחר ולא אחר תמיד של בין הערבים לפי שממילא בין הערבים היה נשחט בשמנה

העדים בידן כלי זין. ואם היה דרך רחוקה לוקחים בידם מזונות. ואפילו ראהו גדול ונראה לכל לא יאמרו כשם שראינוהו אנחנו ראוהו אחרים ואין אנו צריכין לחלל את השבת אלא כל מי שיראה החדש ויהיה ראוי להעיד ויהיה בינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד: **ה** בראשונה היו מקבלין עדות החדש בכל יום שלשים. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא עד בין הערבים ונתקלקלו במקדש ולא ידעו מה יעשו אם יעשו עולה של בין הערבים שמא יבאו העדים ואי אפשר שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין הערבים. עמדו בית דין והתקינו שלא

לחם משנה

מחלליהם ומעידים עדות גמורה ומפני הלעו אנו קומרים העיבור הראשון אבל יותר טוב היה שלא ילכו. וזוהו נמישכז אללי קושיא אחרת דכתיב הרב ז"ל בסוף פרק זה עד שלא תתקיים הזונה ויתקדש החדש בזמנו משמע דאם נתקיימה הזונה נחטבל הקידוש והוי החדש מעובר והא לעיל בפרק שני כתב דאע"פ שיצאו עדים וזימו לראשונים החדש מקודש, א"ו דשם כתב דדין תורה הוא זה אבל מ"מ רבנן תקנו דהיכא דנראה ודאי להעדות הוא שקר ברור לכל העולם אע"ג דמדיון הסורה החדש מקודש מכל מקום כדי שלא יזיחו העולם לעו סתרינן הקידוש הראשון. זה נראה לי באמת נכון ליישב דברי רבינו ז"ל:

ב עדים שראו את החדש הרי אלו הולכים לבית דין להעיד וכו'. קשה מאי לפיכך הוא זה הא מן המורה על כולן מחללין משום דכלהו ראשי חדשים איקרו מועד כדכתיב רש"י והמוס' ז"ל בספ"ק אלא דרבנן אסרו לפי שאין תיקון המועדות מלוי בהם אלא דוקא ניסן ותשרי שאלו בהם תקון המועדות ומוכרחים אנו לומר כן דאי לא אלא ניסן ותשרי דכתיב בהו קרא דאלה מועדי ה' א"כ כשבה"מ קיים אמאי מחללין שבת ועקרו רבנן דבר תורה וא"כ תימיה על רבינו ז"ל שכתב לפיכך אין מחללין אלא על אלו אדרבה מפני טעם זה היה ראוי לחלל על הכל. וז"ל דאע"ג דשאר חדשים אחרתו מדאיתקרו מועד בפרשת פנחס מ"מ הך קרא דאלה מועדי ה' לא כתיב אלא בניסן ותשרי וכיון שכן מלאו מקום רבנן לומר דלהכי חלקינהו קרא להני לומר בכל זמן מחללין משא"כ בשאר דמחללין כשבת המקדש קיים אבל כשאין ביהמ"ק קיים לא:

ג בשם שמחללין העדים וכו'. ברש פ"ק א"כ אינן מכירין (ר"ה דף כ"ב). על מנת' דאמרה משלחים עמו אחד להעידו הקשו שם וחד מהימן והתניא מעשה שבא הוא ועדיו עמו וכו' אמר רב פפא מאי אחד ווג אחד וכו' וחד לא מהימן והתניא מעשה בר' נהוראי שהלך אלל העד להעיד עליו בשבת באושא ומירנו רבי נהוראי סהלא אחרינא הוה בהדיה והא דלא חשיב ליה משום כבודו של ר' נהוראי רב אשי אמר ר' נהוראי סהלא אחרינא הוה באושא ואזל ר' נהוראי לאיטרופי בהדיה א"ה מאי למימרא מהו דמימא מספיקא לא מחללין שבתא קמ"ל ע"כ. והקשו התוס' ז"ל נבי הא דהקשו בגמ' וחד מי מהימן מימא כי לא מהימן נמי מחלל את השבת לילך שם שמא יצטרף עם אחר כדמתן בפ"ק גבי אב וכו' דילכו לא מפני שיצטרפו זה עם זה אלא שאם יפסל האחד שיצטרף השני עם אחר ונראה דלא מקשה היאך אחד מחלל שבת כיון דלא מהימן לחודיה אלא מקשה על לישנא דמתניתין דנקט אחד דמשמע דחד מהימן ע"כ. וקשה על זה דמשמע דאית להו דאחד ילך בשבת אע"פ שאינו יודע אם יש שם אחר א"כ למה הוצרכו בגמ' לידחק בהדי דרבי נהוראי דליכא מהתם קושיא כלל דהתם לא קאמר אלא שרבי נהוראי הלך להעיד שם בשבת אע"פ שלא היה עד עמו אלא אולי ימצא שם עד אחר דבשלמא במתניתין הוצרך לידחק ולומר מאי זוג אותו הזוג משום דקשיא ליה דאמאי משלתין אחד לצד הא אחד לא מהימן היה להם לשלוח שנים אבל מצרייתא דר' נהוראי לק"מ. ויש לומר דהכי מקשה מקאמרה הצרייתא להעיד עליו ולא קאמרה להצטרף עם אחר להעיד עליו משמע דרבי נהוראי לחודיה היה נאמן ומירנו דלא הזכירו משום כבודו של רבי נהוראי. וא"ת איך מירן רב אשי קושיא זו דעדיין קשיא ליה להצטרף עם אחר להעיד מצדי ליה ולא להעיד עליו דמשמע דהוא לחודיה מהימן וכו' קשיא למה לי שיהא עד אחר באושא אע"פ שלא ידענו שיש שם עד אחר הלך להצטרף אולי ימצא שם עד אחר לפי דברי התוס' ז"ל. לזה יש לתרץ עם מה שכתבו התוס' ז"ל (בבבבב סהלא

ד היה העד שראה את החדש וכו' חולה. פ"ק (ר"ה דף כ"ב). במשנה מי שראה את החדש ואינו יכול להלך מוליכין אותו וכו': ואפילו ראהו גדול וכו'. שם (דף כ"א): בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת וכו': **ה** בראשונה היו מקבלים עדות החדש בכל יום שלשים וכו'. בפרק יו"ט של ר"ה (דף ל'): אמרינן במשנה בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ונתקלקלו הלויים בשיר וכו' ואמר שם מה קלקול קלקלו הלויים בשיר הכא מירגמו שלא אמרו שירה כל עיקר ר' זירא אמר שאמרו שירה של חול

מגדל עזו

ב ד עדים שראו את החדש עד מזהו לחלל עליו את השבת ולילך ולהעיד. פרק קמא דר"ה: ה' בראשונה היו מקבלין עד יום שלשים בלבד. פרק יו"ט של ראש השנה (דף ל'): כשמעבדין

שופטים. הלכות ממרים פ"א פ"ב

פ"ב א ב"ד הגדול שדרשו וכו'. משמע מדברי רבינו אפי' שאין ב"ד השני גדול מן הראשון בחכמה ובמנין והא' מן סתמא במשנת עדינות אין ב"ד יכולין לנטל דברי ב"ד חזירו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. וי"ל דהך דמני' מפרש רבינו במקנות וגזירות אבל דנין מן הדינים שלמדו אותן בלחם מהמדות יכול לנטל דלחמ"ה ^{בבב"ב} תקיים קרא לאל השופט אשר יהיה צימים ההם והכי משמע לישאל לנטל דברי ב"ד חזירו דמקנות וגזירות שיך לשון בטול ודוק:

ב ב"ד שגזרו גזירה או תקנו וכו'. היינו ממתני' דעדות ובפ' אין מעמידין מותנין מינה לר' יהודה נשיאה ור' יהודה הכי מלי למשרא מקנתם דלמלידי שמאי והלל והמנן אין ב"ד יכולין וכו'. ומכאן ראייה דמתני' איירי במקנות וגזירות דרבנן כדכתיבנא לעיל: ופשט הדבר בבב"ב ישראל וכו'. שם אקשינן עליה דר' יהודה נשיאה ועוד האמר רבה בב"ב אמר ר' יוחנן ככל ב"ד יכול לנטל דברי ב"ד חזירו מוק' משמונה עשר דבר שאפי' יבוא אליהו וזית דינו אין שומעין לו אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל ומתוך שכן לא פשט איסורו ברוב ישראל וכו' והא' ודאי קשיא על רבינו כאשר כתב הראב"ד ז"ל ורבינו ז"ל סמך על הירושלמי דגרסינן פ"ק דשבת אמר ר' בון אמר רב יהודה משום שמואל לא שנו אלף מוק' לשמונה עשר דבר אבל בשמונה עשר דבר אפי' גדול אינו מבטל לפי שעמדה להם נפשותיהם כלומר שנעשו חרב צביהמ"ד. הרי לך בהדיא דמוך מיי"ח דבר יכולים לנטל אפי' שפשט איסורו ברוב ישראל אם הם גדולים בחכמה ובמנין וז"ל המוס' ודאי ביי"ח דבר דוקא אמר אם יבוא אליהו ויאמר אין שומעין לו וכמו שפרש צירושלמי הטעם מפני שעמדה להם נפשותיהם כך דקדק הרב ר' אלחנן ממוך גירסא שמלא נספרים ישנים דקאמר האמר רב משרשיא מה טעם וכו' משמע שמס' ממחיל הסיוך וה"פ דשמעין וכו' ע"ש.

ואני אומר כי אפי' לפי גירסת הספרים שלנו אין קושיא על רבינו דאם איתא דכל דבר שפשט איסורו אין יכולין לנטלו כלל ל"ל לר' יוחנן להזכיר י"ח דבר הכי הו"ל למימר מוק' מהדברים שפשט איסורו בכל ישראל אלף ודאי לא אמרה ר' יוחנן אלף ביי"ח דבר דוקא ואמא רב משרשיא לתת טעם ליי"ח דבר כלומר מלכד הטעם הנוכח ששנו חרב צביהמ"ד

א ב"ד גדול שדרשו באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין. ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר לסתור אותו הרי זה סותר ודן כפי מה שנראה בעיניו. שנאמר אל השופט אשר יהיה בימים ההם אינך חייב ללכת אלא

אחר בית דין שבדורך: **ב** בית דין שגזרו גזירה או תקנו תקנה ונהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל. ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזירה ואותו המנהג. אינו יכול עד שיהיה גדול מן

ואני אומר כי אפי' לפי גירסת הספרים שלנו אין קושיא על רבינו דאם איתא דכל דבר שפשט איסורו אין יכולין לנטלו כלל ל"ל לר' יוחנן להזכיר י"ח דבר הכי הו"ל למימר מוק' מהדברים שפשט איסורו בכל ישראל אלף ודאי לא אמרה ר' יוחנן אלף ביי"ח דבר דוקא ואמא רב משרשיא לתת טעם ליי"ח דבר כלומר מלכד הטעם הנוכח ששנו חרב צביהמ"ד

אבל דברים שראו ב"ד לגזור ולאסרו לעשות כפי אש פשט איסורו בכל ישראל אין ב"ד הגדול אחר יכול לעקוב אפילו היה גדול מהראשונים. וא"ת הא' אמרין בניטין פרק השולח (דף ל"ו): גבי התקין הלל פרוצול אמר שמואל אי אישיר חילי יותר מהלל אבטליניה ואמרין נמי ההם דאי לדרי עלמא תקין הלל פרוצול אין בידיו כח לנטל דאין ב"ד יכול לנטל דברי ב"ד חזירו וכו' משמע הא' גדול בחכמה ובמנין יכול לנטל. י"ל דפרוצול לא גזר הוא פן יפרטו על דברי חכמה דלדרבא דין תורה הוא שיטעם והלל הפקיע הממון ומיקן דלא לישמיט ואע"ג דאמרין התם שהתקין פרוצול לפי שראה שנמנעו העם מלהלוות זה

לחם משנה

באים או כנגד שואלים דעלמא שהם רבים מדע לך דכתחלה פתח ביחוד וסיים ברבים שאמרה שאל מצ"ד שבעירו שהוא לשון יחיד ואח"כ אמרה אם שמעו אמרו להן שהוא לשון רבים ולא אמרו לו לשון יחיד א"ו דברה כנגד השואלים וא"כ מנא ליה כך בשלמא בוקן ממרסא כתב לקמן שהיה הוא והולכים עמו לב"ד אחר ובודאי שדבין הוא כיון שחולקים יחד ילכו שמי הכמות אבל כאן שאין כאן חולק אלף שאל אחד ששאל לדעת הדין היאך הוא מנא לן שלא ילכו השואלים לנדם ועוד דכסיפא דברייתא קאמר גבי ב"ד של פתח העזרה אלו ואלו וכו' ומדקאמרה שם אלו ואלו דמשמע הב"ד עמם הולכים ולא קאמר הכי באחרני משמע דדוקא אלו הם שבאים יחד עם הב"ד של פתח העזרה ללכת הגזית ואולי הטעם מפני שפתח העזרה קמוך ללכת הגזית ואין להם טורח ללכת שם ולכן ילכו שם להטות עם ב"ד הגדול ולומר להם צמה נקמפק אבל כל השאר לא ואולי רבינו סובר דכיון דהברייתא גלתה באחרונה דילכו הב"ד עמם לומר לב"ד הגדול צמה נקמפקו ונדדי הספק דמינה נלמוד לאיך יגלה לנו צעל הצרייתא בחדא וה"ה לאחריני:

ה א ער שלא היה הדבר ברור להן וכו'. בדפוס אחר מלאמתי או עד שלא הגיע הדבר להן ור"ל אפי' בזמן הסנהדרין אם עדיין לא הגיע הדבר לשאל לסקנהדרין וצריכים

מגדל עז

ה שני חכמים או שני בתי דינין בו' עד סוף הפרק. פ"ק דמס' ע"ז: **ב א ב"ד** הגדול שדרשו עד שנימין. במסכת ע"ז פ' אין מעמידין: **ב ב"ד** שגזרו גזירה וכו' עד בחכמה ובמנין: כתב הראב"ד ז"ל ולא אפי' אליהו וזית דינו וכו': ואבי אומר האמת כי עיקר הלכה זו נשנית במשנה עדינות פ"ק ומייתי לה פ' אין מעמידין גמרא ממני' דאלו דברים של עב"ס כו' אפיקאף דשמן לשיניהם יש להם פנים הנראין בהלכה דגרסינן אמתה ור' יהודה נשיאה הכי אלים למישרי מקנתא דלמלידי דשמאי והלל והמנן פ"ק דעדינות אין ב"ד רשאי לנטל דברי ב"ד חזירו אפי' גדול ממנו בחכמה ובמנין ועוד אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ככל ב"ד יכול לנטל דברי ב"ד חזירו מוק' משמונה עשר דבר שאם יבא אליהו ויבטל אין שומעין לו ופריק האמר רב שמעיה אמר רב הואיל ופשט איסורו בכל ישראל ושמן לא פשט איסורו בכל ישראל אמר רב שמן בר אבא א"ר יוחנן יבשו רבוותיו ודקדקו על שמן שלא פשט איסורו ברוב ישראל וכו' משמע על הצבור אלף א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד זה אמר רב אלף בר אבהו מלי קרא במארה אמת גארים ואומי אמת קונעים הגוי כלו אי איכא גוי כלו וקא' עבר עליה האי גברא אומי גזירה על הצבור אלף א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד זה אמר רב אלף בר אבהו מלי קרא במארה אמת גארים ואומי אמת קונעים הגוי כלו אי איכא גוי כלו וקא' עבר עליה האי גברא אומי אמת

זה את זה ועוצרים על מה שכתוב בתורה השמר לך פן יהיה דבר עם לנצח בלעל לא איסורא לגמרי הו' עבדי כשנמנעין מלהלוות דהא שב ואל תעשה הוא ודרך כלל עיקר תקנת הפרוזבול לא היה כייג לתורה אלא מפני תקנת העניים שלא תנעול דלת בפניהם ומפני תקנת העשירים שלא יפסידו וכן פירש"י שם על הא דבעי מאי פרוזבול אמר רב חסדא פרוס בולי וצוטי כלומר עשירים ועניים ובהא ניחא לי למה פירש בו רב חסדא שהוא פרוז בולי דאין פרוזבול קרינן דהיינו תקנת העשירים שלא יעצרו על ד"ת ומנ"ל לפרושי דהוא נמי תקנת העניים אלא משום דמשמע דלאו כייג לתורה עבד אלא תיקון לעשירים שלא יפסידו ותיקון לעניים שלא תנעול דלת בפניהם וכמו שכתבתי ובריש מגילה נמי דאמרין ואי ס"ד אנשי כנסת הגדולה י"ד וט"ו הוא דתקון אהו רבנן ועקרו תקנתא דתקינו אנשי כנסת הגדולה הא אין צ"ד יכול לנטול דברי חזירו אלא"כ היה גדול וכו' התם ודאי לאו כייג לתורה הוא ומש"ה אי איכא גדולים מהם בחכמה ובמנין יכולין לעקור תקנתא. אך קשה מדפריך בע"ז פרק אין מעמידין (דף ל"ו.) אהא דאמרין דר' יהודה נשיאה התיר את השמן של עכו"ם דהיינו מני למי שבק תקנתא דהלל ושמאי והתנן אין צ"ד יכול לנטול דברי צ"ד חזירו וכו' והא ודאי גזירת שמן משום כייג הוא דאמרין פ"ק דשבט (דף י"ז:) גזרו על שמן משום ייגן וא"כ היכי פריך מדתנן אין צ"ד יכול לנטול אלא"כ היה גדול וכו' דמשמע הא אם היה גדול יכול לנטול והרי רבינו כהנא בסמוך דבדבר שהוא כייג אפי' גדול אין יכול לנטול. לכך י"ל דהכי פריך היאך ציטל תקנת הראשונים הא אפילו היתה מאותם שיכול צ"ד אחר לנטול כגון שלא היתה לסייג ולגדר לא היה יכול לנטול דהא אין צ"ד יכול וכו' ומ"ש הראב"ד ולא אפילו אליהו וצ"ד וכו' יתבאר בסמוך:

השנת הראב"ד
 *היה גדול בחכמה וכו'. א"כ עיטור שוקי ירושלים בפירות קשיא עליה שהראשונים תקנוהו ור' יוחנן בן זכאי ציטלה אחר חרבן מפני שנצטל הטעם לראשונים ולא היה גדול כראשונים:

היה גדול בחכמה וכו' עד לבבא דבריו. ג"ז שם באותה משנה. וכתב הראב"ד עיטור שוקי ירושלים בפירות קשיא עליה וכו' מפני שנצטל הטעם של ראשונים ולא היה גדול כראשונים עכ"ל. פירוש דבריו דאמרין צפ"ק דבינה (דף ה'). שתיקנו חכמים שמהלך יום אחד לכל ז' לא יפדו פירות נטע רבעי אלא יעלו ויאכלום בירושלים ומפרש התם טעמא כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות ואמרין נמי התם דר' יוחנן בן זכאי נמנה עליהם והתיר שלא יעלו הפירות לירושלים אלא יפדו ויאכלום משום דבתר חרבן מה לנו לעטר את שוקי ירושלים לזורך העכו"ם ומ"מ קושית הראב"ד איני מכיר דמי אמר לו שריב"ז לא היה גדול כראשונים וא"מ מדאמרין בפרק יש גוחלין (דף קל"ד.) וכן בסוכה (דף כ"ח.) פ' תלמידים היו לו להלל גדול שבכלן ויתנן בן עזיאל קטן שבכלן ריב"ז דילמא קטן שבכלם לא בחכמת התורה קאמר אלא בשאר חכמות הוא שהיו גדולים ממנו מדע דהא קאמר התם שלא הניח ממשלות כובסים משלות שעולים שימת שדים ושיחת מלאכי השרת ומעשה מרכבה ובאותן חכמות אפשר שהיו גדולים ממנו אבל לא בחכמת התורה וראיה לדבר שנתמנה **היה גדול בחכמה** אלא ודאי בחכמת התורה גדול כמותם ואפשר ממנים אותו ולא היו ממנים לאחד מהגדולים אלא ודאי בחכמת התורה גדול כמותם ואפשר גדול מהתקני התקנה ההיא ואל יקשה בעיניך היאך אחרונים גדולים מהראשונים דהא אשכחן רבה דהוה גדול מרב יהודה כלאמרין (מעניית כ"ד. וע"ע ברכות כ'). רב יהודה כי הוה מטי להאשה שהיא כובשת ירק הוה אמר הויית דרב ושמואל חוינא הכא ואילו אן מתנינן תליסר מתיבתא ומאי דאמרין צפ"ק דבינה (דף ד':) והשתא לדיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם הזהרו

מבוארת ודעת רבינו דתקנה מטולטלת היתה לתנן משרבו הפירות המקינו שיהא נפדה סמוך גדול מהם היה ועוד דאפילו נימא שגם בחכמת התורה היה קטן מכולם כבר אפשר שהיה גדול מהתקני התקנה ההיא ואל יקשה בעיניך היאך אחרונים גדולים מהראשונים דהא אשכחן רבה דהוה גדול מרב יהודה כלאמרין (מעניית כ"ד. וע"ע ברכות כ'). רב יהודה כי הוה מטי להאשה שהיא כובשת ירק הוה אמר הויית דרב ושמואל חוינא הכא ואילו אן מתנינן תליסר מתיבתא ומאי דאמרין צפ"ק דבינה (דף ד':) והשתא לדיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם הזהרו

לחם משנה

לנטול היכא דפשט איסורו ברוב ישראל אבל בשאר דברים היכא דפשט איסורו ברוב ישראל יכול לנטול צ"ד האחרון ובלבד שיהא גדול מן הראשון בחכמה ובמנין והיינו ההיא דפרוזבול דאע"ג דפשט איסורו ברוב ישראל כיון דלא הו' מנ"ח דבר צ"ד אחר יכול לנטול אס גדול מן הראשון בחכמה ובמנין והיכא דלא פשט אפילו צ"ד קטן מן הראשון יכול לנטול והיינו ההיא דר"י נשיאה אכל להר"א ז"ל בהשגות קשה דמשמע דתלי טעמא בפשט איסורו ברוב ישראל לחוד ואפילו דלא הו' מנ"ח דבר אין צ"ד יכול לנטול אפי' שיהא גדול מן הראשון שכן השיג על רבינו בדיון זה שגזרו גזירה וכו' והואיל ופשט איסורו אינו יכול לנטול אפי' אליהו וצית דינו קשה ליה קושית התוס' דההיא דפרוזבול צמאי מוקי לה אי פשט איסורו אפי' גדול מן הראשון אינו יכול לנטול ואי לא פשט אפי' קטן יכול לנטול כההיא דר"י נשיאה ואפשר שסובר דההיא דפרוזבול צמא פשט ור"י נשיאה דהתיר משום דאיכא תרמי לריעותא התם דהיא תקנה שאין רוב הליבור יכול לעמוד ולא פשט ולכן התיר אע"פ שהוא קטן אבל בההיא דפרוזבול דליכא אלא

מגדל עז

אחם קובעים ואי לא לא ע"כ והראב"ד לפי שראה כי התלמוד תולה הכל בפשט איסורו בכל ישראל כתב בן ובכלל הכל אפילו אליהו וצית דינו ור"מ ז"ל רוח אחרת עמו דהיה קשה לו כיון דאקשי ליה ממתני' דבמיתתא למאי אינטרין לאקשווי מדברי אמורא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כו' ומי יהודה ועוד לקרא ועוד ר' יוחנן גופיה מה ראה להלק בין י"ח דבר לשאר דברים שפשט איסורו בכל ישראל וכ"כ הנך י"ח פשיטא לן דפשט איסורו בכל ישראל אבל אחרניי שמא לא פשט איסורו בכל ישראל ויכול לנטול והרי שמן לא פשט איסורו בכל ישראל ועל כן קיבל מרביתו או ראה צטוב להלק ולומר כי בשאר דברים של דינו מורה ושלל נגזרו לעשות כייג לתורה אס גדול ממנו בחכמה ובמנין יכול לנטול אבל בדברים שנגזרו לעשות כייג לתורה כגון י"ח דבר שכולן הן לעשות כייג לתורה כדמפרש לה פ"ק דשבט מתני' ד"ח דבר גזרו בו ציוס וסליק מנינא דבתי ואמרו גזרו על פיתן ושמן משום ייגן ועל ייגן משום צנותיהן ועל צנותיהן משום דבר אחר ועל דבר אחר משום דבר אחר כדמסקי נמי פ' אין מעמידין אפי' היה גדול ממנו בחכמה ובמנין אינו יכול לנטול אחד מהן ומש"ה אהדר לאקשווי מדרכה בר בר חנה כלומר ואפילו תימא כי ר' יהודה נשיאה גדול בחכמה ובמנין מתלמידי שמאי והלל אפי"ה אין לו לנטול גזרת שמן משום דהוא מנ"ח דבר ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכל וכו' והא דנקט אפי' אליהו וצית דינו לנשא דברירא וגוימא הוא דקאמר לפי שאין גדול מהן ולפיכך כתב ר"מ ז"ל צמא בפני עצמה בסמוך וז"ל היה גדול בחכמה אבל לא במנין כו' עד ולא חלקו בו כלישנא דגמרא פ' אין מעמידין ואחריה כתב מכת מהו ההוא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן כו' צמא בדברים שלא עשו אותן כדי לעשות כייג לתורה אלא כשאר דיני מורה אבל דברים שראו צ"ד לגזור ולאסור אותן לעשות כייג אס פשט איסורו בכל ישראל אין צ"ד הגדול שאתרו יכול לעקור ולהתירן ואפילו היה גדול מן הראשונים עכ"ל ולא רצה להזכיר אליהו וצית דינו בפירוש דק"ל פ' י' יוחסין שאין אליהו בא לטמא ולטהר כו' ועוד כי לפי מעלתו לא יפייץ בשיבתו לעשות דבר שאי אפשר לעשותו ולומר אותו ואמרו ז"ל בלשון כולל: היה גדול בחכמה אבל לא במנין כו' עד שיהיו גדולים מהם: בתב הראב"ד ז"ל עיטור שוקי ירושלים קשיא עליה כו': ואני אומר עיקר הלכה זו במנחות פרק רבי ישמעאל משנה (דף ס"ח) ובגמרא שקיל וטרי עלה ומסקי דכרבי יהודה ס"ל דאמר מן התורה וה"נ אימא בראש השנה פרק יו"ט ופירשו רבותינו בעלי התוס' ז"ל דאע"ג דללאורה משמע דמן התורה היא חומרא נפקא מינה קולא דמידי שהאיר מורח מותר וכדמסקי מאי התקין דרש והתקין וגם ר"מ ז"ל פסק אותה ההלכה פ"י דהלכות מאכלות אסורות וגם בפירוש המשניות וכו' נמלא דבריו קיימין בלא קשיא כלל: והיאך

צבחה"ד איכא טעם נמי מפני שפשט איסורו ברוב ישראל ולא חש תלמודא לתרוי אלא הך טעמא דרב משרשיא אשר נזכר הכא אבל הטעם שעמדה להם בנפשותיהם סמך על מה שאמרו בסמוך אין גזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה. ומיהו עיקר טעמיה דר' יוחנן משום מה שאמרו בירושלמי ועליו סמך רבינו ומיהו הגירסא שמלא רבינו אלחנן יומר נטוה לשיטת רבינו. ויש מקשים כיון שהקשה מן המשנה היכי הדר לאקשווי מדר' יוחנן ומירלו דה"ק ועוד אפי' תימא דר' יהודה גדול מתלמידי שמאי והלל אינו יכול לנטול מנ"ח דבר וכן הוא בתוספות ואין זה נוח לי דאין יעלה על דעת אדם לומר שר' יהודה נשיאה שהוא מכלל האמוראים יהיה גדול מתלמידי שמאי והלל. והנכון צוה שדרך התלמוד לאלומי פרכיה ולהקשות מהענין עצמו דהיינו שמן שהיה בכלל י"ח דבר:

היה גדול בחכמה וכו'. הקשה הראב"ד ז"ל עיטור שוקי ירושלים קשיא עליה שהראשונים תקנוהו וכו'. ואם על המשנה שצ"ר ישמעאל במנחות הוא אומר כאשר כתב בעל מגדל עזו לא ידעתי מוקם לקושיא דהתם לא היתה תקנת חכמים אלא הם מעמנן היו עושין שאם היתה תקנת חכמים לא היה אומר ר"מ שלא ברצון חכמים ונהי דהלכה כר' יהודה דאמר ברצון חכמים מ"מ לא אמר שהיא תקנת חכמים והכי משמע ממתני' דתנן משקרב העומר יולאין ויולאין שוקי ירושלים שהוא מלא קמח קלי ותו מה תקנה שייך הכא אדרבה קלקול איכא שמא יבא לאכול ממנו קודם הקרבת העומר ותו דריב"ז לא תיקן כלום דמן התורה יום הנף כולו אסור אלא דרש ומיקן כדאימא בגמ' הכא ובר"ה פ' יו"ט ותו דריב"ז מחמיר הוא בדומן הבית היה מותר החדש אחר הקרבת העומר והוא תיקן שיום הנף כולו אסור ולא שייך צטול דברי הראשונים בזמן שבה להוסיק על האיסור ותו דלא אמרין אע"פ שנצטל הטעם לא נצטלה התקנה אלא היכא דתקנו סתם אבל אם תלו תקנתם צהדיא משום דבר פלוני אס נצטל הדבר ההוא נצטלה התקנה והכא העומר תלי צמקש וכיון שחרב הבית צטל העומר והתקנה שעשו בצבילו וכ"ש שלא היתה שם תקנה כלאש כחצתי ולפיכך אס על משנה זו אמרה לא ידעתי טעם לקושייתי ולכך צריך לי לתמוד: בעל מגדל עזו טעה שלא צק מקום הדין ועו"ה מצמאי שהיא משנה פרק בתרא דמעשר שני כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל ז' ואי זו היא תחומה אילת מן הדרוס וכו' ומשרבו הפירות המקינו שיהא נפדה סמוך לתומה ומנאי היה הדבר שאימתי שירבו יחזור הדבר לכמו שהיה ר' יוסי אומר משתרב בהמ"ק היה התנאי הזה והתנאי היה אימתי שיבנה בהמ"ק יחזור הדבר לכמות שהיה ואמרין בירושלמי טעמא דתקנתא כדי לעטר את שוקי ירושלים בפירות ומשחרב הבית המקינו שיהא נפדה סמוך לתומה ורבן יוחנן תיקן תקנה זו. ומעתה השגת הראב"ד מבוארת ודעת רבינו דתקנה מטולטלת היתה לתנן משרבו הפירות המקינו שיהיה נפדה סמוך

גדול מהם היה ועוד דאפילו נימא שגם בחכמת התורה היה קטן מכולם כבר אפשר שהיה גדול מהתקני התקנה ההיא ואל יקשה בעיניך היאך אחרונים גדולים מהראשונים דהא אשכחן רבה דהוה גדול מרב יהודה כלאמרין (מעניית כ"ד. וע"ע ברכות כ'). רב יהודה כי הוה מטי להאשה שהיא כובשת ירק הוה אמר הויית דרב ושמואל חוינא הכא ואילו אן מתנינן תליסר מתיבתא ומאי דאמרין צפ"ק דבינה (דף ד':) והשתא לדיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם הזהרו

לחם משנה

לנטול היכא דפשט איסורו ברוב ישראל אבל בשאר דברים היכא דפשט איסורו ברוב ישראל יכול לנטול צ"ד האחרון ובלבד שיהא גדול מן הראשון בחכמה ובמנין והיינו ההיא דפרוזבול דאע"ג דפשט איסורו ברוב ישראל כיון דלא הו' מנ"ח דבר צ"ד אחר יכול לנטול אס גדול מן הראשון בחכמה ובמנין והיכא דלא פשט אפילו צ"ד קטן מן הראשון יכול לנטול והיינו ההיא דר"י נשיאה אכל להר"א ז"ל בהשגות קשה דמשמע דתלי טעמא בפשט איסורו ברוב ישראל לחוד ואפילו דלא הו' מנ"ח דבר אין צ"ד יכול לנטול אפי' שיהא גדול מן הראשון שכן השיג על רבינו בדיון זה שגזרו גזירה וכו' והואיל ופשט איסורו אינו יכול לנטול אפי' אליהו וצית דינו קשה ליה קושית התוס' דההיא דפרוזבול צמאי מוקי לה אי פשט איסורו אפי' גדול מן הראשון אינו יכול לנטול ואי לא פשט אפי' קטן יכול לנטול כההיא דר"י נשיאה ואפשר שסובר דההיא דפרוזבול צמא פשט ור"י נשיאה דהתיר משום דאיכא תרמי לריעותא התם דהיא תקנה שאין רוב הליבור יכול לעמוד ולא פשט ולכן התיר אע"פ שהוא קטן אבל בההיא דפרוזבול דליכא אלא

הגהות מיימוניות

דפ' ר"א המילה גרסינן שאל לרבי סימון ושרא לר' אמי ואמר איקפד ר' סימון לא בן תניא נשאל לחכם והתיר לא ישאל לחכם אחר שמא יאסור אמר ר' יודן להפך היה כהרא דתניא נשאל לחכם ואמר לא ישאל לחכם אחר שמא יתיר. כתוב בס"ה נראה דלא בן תני הוא קושיא כלומר למה בעם ר' סימון לא שגיגו בשום מקום נשאל לחכם והתיר כו' מפני כך מתרין שלהפך היה ופר"ת בספר הישר דאין קפידא בנשאל רק שיגלה לזה שזה אמר בן דהא אמרין בע"ז פרק ר' ישמעאל נפק שיפורי דרבה ושרו שיפורי דרב הנינא ואמרי מייירי שנשאלה השאלה בבית המדרש ונהלקו בה ולא פשטו

לה פ"ק דשבט מתני' ד"ח דבר גזרו בו ציוס וסליק מנינא דבתי ואמרו גזרו על פיתן ושמן משום ייגן ועל ייגן משום צנותיהן ועל צנותיהן משום דבר אחר ועל דבר אחר משום דבר אחר כדמסקי נמי פ' אין מעמידין אפי' היה גדול ממנו בחכמה ובמנין אינו יכול לנטול אחד מהן ומש"ה אהדר לאקשווי מדרכה בר בר חנה כלומר ואפילו תימא כי ר' יהודה נשיאה גדול בחכמה ובמנין מתלמידי שמאי והלל אפי"ה אין לו לנטול גזרת שמן משום דהוא מנ"ח דבר ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכל וכו' והא דנקט אפי' אליהו וצית דינו לנשא דברירא וגוימא הוא דקאמר לפי שאין גדול מהן ולפיכך כתב ר"מ ז"ל צמא בפני עצמה בסמוך וז"ל היה גדול בחכמה אבל לא במנין כו' עד ולא חלקו בו כלישנא דגמרא פ' אין מעמידין ואחריה כתב מכת מהו ההוא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן כו' צמא בדברים שלא עשו אותן כדי לעשות כייג לתורה אלא כשאר דיני מורה אבל דברים שראו צ"ד לגזור ולאסור אותן לעשות כייג אס פשט איסורו בכל ישראל אין צ"ד הגדול שאתרו יכול לעקור ולהתירן ואפילו היה גדול מן הראשונים עכ"ל ולא רצה להזכיר אליהו וצית דינו בפירוש דק"ל פ' י' יוחסין שאין אליהו בא לטמא ולטהר כו' ועוד כי לפי מעלתו לא יפייץ בשיבתו לעשות דבר שאי אפשר לעשותו ולומר אותו ואמרו ז"ל בלשון כולל: היה גדול בחכמה אבל לא במנין כו' עד שיהיו גדולים מהם: בתב הראב"ד ז"ל עיטור שוקי ירושלים קשיא עליה כו': ואני אומר עיקר הלכה זו במנחות פרק רבי ישמעאל משנה (דף ס"ח) ובגמרא שקיל וטרי עלה ומסקי דכרבי יהודה ס"ל דאמר מן התורה וה"נ אימא בראש השנה פרק יו"ט ופירשו רבותינו בעלי התוס' ז"ל דאע"ג דללאורה משמע דמן התורה היא חומרא נפקא מינה קולא דמידי שהאיר מורח מותר וכדמסקי מאי התקין דרש והתקין וגם ר"מ ז"ל פסק אותה ההלכה פ"י דהלכות מאכלות אסורות וגם בפירוש המשניות וכו' נמלא דבריו קיימין בלא קשיא כלל: והיאך

ומיע דייט דרכים דוחה להאכליות דיוחד כמנואר. פ"כ אמר מאת ה' היתה זאת מיתה משונה פתאומית נפלאות היא בעינינו נפלאות דייקא דהוה פלאים רחמנא ללן סילוקן של לדיקים, אך מה נעשה זה היום עשה ה' ביום חג מתן תורתנו כנתינתה כן נעילתה ועל כרחנו נגילה ונשמחה בו, עם היות שש ושמה היום צבוא אליו נפש נקי ולדיק ככלה חדשה. — אמרתי זה צבורת בחור אי שנטבע במים ר"ל—ואמרתי מ"ש פן ירסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב פירש"י בעיני ה' הוא רב משמע שיערו של מעלה גדול יותר משלמטה היינו קודם קבלת התורה אבל אח"כ אדרבה שש ושמה צבוא אליו נפש נקי ולדיק ונער שלמטה כפול משלמעלה. — ומה שהקפיד הקב"ה שלא יתאמרו וירסו לראות אפי"ה מה שיהי ככה מדרגתם, כדי שלא יהי' עיקר שמחתם ותענוגם בהלל'ה והבט'ה הסיא, ואז יהי' עיקר אהבת קבלת התורה תלוי בשמחת ההשגה ההיא וכל שארית זמן מקבלה וחי'ך ותשכח השמחה והתענוג ההוא ולא חמימות אהבת התורה מלכס, והקב"ה ראה שיקבלו בשמחה הקבלה בעצמה בלי תערוכות שמחה אחרת כפי שיהי' בכל יום בעינינו כאלו היום קבלנו כדיוטעמא חדשה. וזה שאמר פן ירסו לראות ונפל ממנו רב ממדרגתם כי לא תהיה אהבת ע"זו התורה אללס בעלם וכי"ל.

מה שלא נתבאר בהרי"ה חבורה תשלומין לנשופות, וגם אין תשלומיו קדושים כשאר תשלומים כמ"ש ריש חגיגה (ט'. בתומי' שס) דבעלרת לכ"ע הוה תשלומי דראשון כיון שהימים הם חול גמור. והטעם לזה כי חג המלוה נקרא חג על ע"ס האכילה שהוא מלוה, וסוכות נקרא על שם המקום ודירה שהוא סוכה, ואמנם שבוטות נקרא על שם הזמן המקודש שבוטות ו' שבוטות חספר והוא ע"ד עולם שנה נפש המזכר כספר י"ירה. ועל כן בשבוטות שמקדש הזמן אי"א להשלימו כזמן אחר שאינו אוחז הזמן והזמן שעבר עבר ואי"א להחירו לעולם. הן זה וק"ל.

ס"פ הפרה שאל ר"ח בן עניל וכו'. הנה מה שסיים הואיל וסופן להשתכר ומקסי' אי"כ אריכות ימים נמי בטלו אריכות ימים חיו. י"ל אה"כ הרי בטל שכלוחות הראשונות ה" חירות ממלאך המות [כע"ז ה.]. וכה"א אריכות ימים כע"ז ממש ושכלוחות השניות הוא רק לעולם שכולו ארוך, אך למען ייטב אי הוה כתי' בלוחות הראשונים ה" ג"כ הכוונה בעולם שכלו טוב שאין טוב בהללט כע"ז ואז חיו בשבירת הלוחות ה' מתבטל טובה ההיא מישראל חיו — ועד"ן יוכן ג"כ אומרו שאינו יודע אם נאמר בהם טוב פ"י כי הדברות הנאמרות בואתחנן יש אומרים שהוא רק ביאור ותומי' לשון ממרע"ה אבל אינו אותו לשון שנכתב בלוחות שניות כי אין בין שניות לראשונות כלום, וזה הוא דעת הרא"כ"ע נמלא לפ"ז כיון שביאר מרע"ה בואתחנן למען יאריכון ולמען ייטב ש"מ שהאריכות שנאמרו בהלוחות בין הראשונה בין בשניה הכל הכוונה על הטובה יום שכולו טוב וארוך כי כן ביאר מרע"ה נמלא כתוב טוב בהראשונות ובשנייה שהרי האריכות ימים ליום שכלו ארוך היינו יום שכלו טוב, אך אין כאן דעת חז"ל וכמ"ש רמב"ם בזכור ושומר אלא דברות שבואתחנן זה ה"י הלשון שנכתב על השניות ושם נאמר טוב ולא הראשונים ועי"כ מטעם ה"ל שהאריכות שבראשונים ה"י כע"ז ובשניות לעולם שכלו ארוך וטוב.*

* אצינ' מה מאמר אהר' מנצ'ר החדשות פ' יתרו משנה זו

בעז"ה מגלת רות ושבועות. תקפ"ו לפ"ק.
בפיוט יום אי' דשבוטות לא תנחף אף כספק פן תפגש בודאי. י"ל דחז"ל במס' שבוטות [מ"ז:] לא תנחף קרי ב"י לא תנחף שלא לגרום ניאוף והיינו אזהרה לעוקב אחר הנחף. וי"ל עוד בכלל זה משאחז"ל [יבמות ל"ז:] אל תחלל את כבוד להזנות ומלאה הארץ זמה ארצ"י זה המפקיר בתו לזנות ולנסוף מלאה הארץ זמה אה כושא אחותו ורמזים בה' אי' ביאה [פס"ו] הוכיח מזה דספק דאורי' לקולא דליי' ה"י אסור לאדם לשא אשה עד שידע אם אינה אחותו ולאו חשש המפקיר בתו אבל השתא דספיקא לקולא ואינו לריך לחוש שמא היא אחותו נמלא המפקיר בתו גורם שיהא אחיו אחותו — נמלא לפ"ז זה הנושא ספק אחותו אין לו עונש כי בהתירה נסיב, ואמנם זה הגורם לכך שהפקיר בתו לזנות נעשה, והוא בכלל לא תנחף לא תגרסו ניאוף. והיינו לא תנחף כספק פן תפגש בודאי וק"ל.

אחת דבר אלקים שמים זו שמעתי [תהלים ס"ב] פירש"י קלי' אכ"כ ולא יהי' לך דברוד אי' נאמר. אלא ש"ע"י מה ענין למ"ש אחריו ולך ה' בהסדר כי אחת תשלם לאיש כמעשהו מה ענין זה לכאן. הנה חז"ל קבלו דאכ"כ הוא דבור נפי' והוא מיע קבלת מלכות שמים. וי"ל משויה כתי' וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמור וקשה מה לאמור לאחרים ש"ך כאן הרי כל ישראל עומדים ושומעים מפה הקב"ה. אע"כ הכי קאמר לאמור אכ"כ ה' וגו' פ"י שמחוייב כל אדם לומר כפיו שאכ"כ ה' אלקיך והיינו קבלת מלכות וקריאתה שמע, ושוד הוסי' דבור ב' לא יהי' לך אלהים אחרים. — אך י"ל בלשון אחר עפ"י שאחז"ל ס"פ כל שעה לאמור לאו אמור וסי' הוסי' לא אמור אכ"כ ה' אלקיך אשר הולאתיך מארץ מצרים מבית עבדים שלא תתלה קבלת מלכותי על שהולאתיך מבית עבדים אלא עבוד ה' אפי"ה תהי' עבד עולם לאומי ואפי"ה נועלים [נפשך] ולא ע"מ שום הגאח עולם כי לא יהי' לך אלהים אחרים וכל העובד ע"מ שום הגאח הוה עובד שיתוף הנסתר כמ"ש חונת הלכות [כשער עבודת

תקפ"ו לפ"ק ולי"ק שם : בה תאמר לבית יעקב פירש"י אמירה רבה לנשים ותגיד לבני ישראל דברים קשים. אתם ארחתם אשר עשיתם למצרים ועי'. י"ל דרבה הקב"ה הציגם מ"ש שערי סוכמות מצרים ונשא אתם בעל כנפי נשרים נבזה מעל נבזה למ"ש שערי קדושה ער שראתה שפחה בים מה שלא ראו נביאי דורתי. ותהי' יקריבם עוד לפני הר סיני ויהי' מ"ד שידבקו למעלה ויהי' סלאח השות סתוך בן ירה. ובאמת לא חפץ ה' במלאכי השורת כי נתן תורה לבני אדם ויהי' מוכתרים והטלת העולם ומבחר יישוב בני אדם וכל עמי הארץ יכירו וידעו ה' על ידם כמעשו אבות אברהם יצחק ויעקב כן יהי' שעשי הבנים יאכלו וישתו ויהיו אלקים יחד וזה תעלה בידם. וזה שאמר ארם ארירם כי בעצמת מצרים נשאתי אתכם על כנפי נשרים הגבה למעלה ואביא אתכם אלי ותרטם וקריבת יתכן לפולחני כלום כהרין מעש סאלקים ותנה אם שסוע תשפטו בקלי' בסתן תורה לא תהי' מלאכי שרת כי אם סנדרה סכל העמים, כי לי כל הארץ ומלוואה ונתם תהיו לי בתוך אנשי הארץ סמלת סבינים וני קדושים ולא סתוך בן ירה. והנה זה כעו מיע שנאמרה אחר סתן תורה שובו לכם לאהליכם על כרבתם תנצחו בטעני עיני'. והנה זה ד"א אמירה רבה לנשים הרוצה בקב ותשלתי. ודברים הקשים לבני ישראל כי רצו לרדק בה' ולעזוב העדה' לפניך אך אין כן ררך תורה'ת וק"ל — אך בסוף הגיעו לפרעה יותר חשובה שרצו כתי' העדה' לנצבר בו ה' ע"ד יאה שעה אהת בחיי העדה' במצות ופעם מכל חיי העדה' כמו שפירשתי על סוף [ולך] וברחת בדיים לטען רדתי' אתה ורצך שהיא רבת הדיוש שרבתו בדיים יותר סודי ערב' ועי' אחר סתן תורה אסור דבר אתה עטנו ונשפעה ואל ידבר עטנו אלקים פן נפוט כי בחרו בדיים לשמוע ולעשות. עכ"ל שם:

האלקים